

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Вихрен Евгениев Митев “Понятие за личност в една антропология на личността” за присъждане на образователната и научна степен „доктор по философия” в направление 2.3. Философия (Философска антропология), научен ръководител – доц. д-р Иван Колев

от проф. дфн. Димитър Цацов

Дисертацията е посветен на едни изключително актуален проблем. Стара истина е, че кризисните епохи са субективни, т.е. насочени към личността. Днешната съвременност не прави изключение. Дисертантът също така аргументира избора на темата с тези процеси. Дори малко наивно е включил този момент като принос “5. Засилване на значимостта на третирането на личността в нейната цялост, която тенденция работи срещу процесите на дехуманизация и деперсонализация в съвремеността”.

Първото впечатление от прочита на дисертацията на Вихрен Митев е като текст-конспект с предварителни ескизи, свързани с антропологията и като такава тя може успешно да служи като въвеждащо учебно помагало по теми, свързани с различните схващания за личността. Но при едно по-внимателно вглеждане ще се констатират релефите на една по-цялостна мисловна стратегия, която успешно е интегрирала различни тематични полета. Именно този подход определя и главните приноси в дисертацията.

Изкушавам се от една асоциация от заглавието на книга от Василий Кандински и затова главното в дисертацията ще нарека „Духовното в

човека”. Според докторанта нужно е изграждането на една антропология на цялостния човек в неговата сингуларност, съобразно съвременния контекст. Водещата линия на изследователската “техника” е преди всичко антиредукционистка, т.е. личността не може и не бива да се редуцира до нейните отделни елементи, социални и психологически аспекти и т.н., а да се разглежда като духовно цяло, което е строго индивидуално в своята вкорененост в битието. В това отношение се следва постановката на М. Шелер, че личността не може да бъде редуцирана до отделни свои проявления, защото тя винаги трансцендира себе си отвъд тях.

Изследването не е просто история на философията с акценти върху личността, а тематично историко-философско изследване, което означава, че водещата идея за личността като духовност е водещия идентификационен схематизъм, който служи като инструмент при “разкопаването” на историко-философската пластове и откриване на онези идеи, които са релевантни към основния концептуален замисъл. В това отношение е направен интересен историко-философски анализ, който обхваща периода от античността до съвременността. И така се очертава едно цялостно категориално поле. Основните стъпки най-общо са: с Аристотел се заражда антропологията; в християнството се заменя атинския политеизъм с монотеизма на Бога с човешки образ, от който се извежда понятието *persona*; за първи път този термин е преведен от Боеций като личност и лице; в римското право *persona* е свързано с *dignitas*, което по-късно започва да се тълкува като достойнство, по-късно *dignitas* придобива значението на това, което се разбира днес под човешко достойнство; в периода XIV – XX в., от една страна, се наблюдава разтварянето на идеята за душата в дисциплините, които изучават човешката физиология и психика; през XX в. се раждат и нови философски направления

като екзистенциализма и персонализма; последният етап от генезиса на понятието за личност се бележи от развитието на биоетиката и екологичната етика. Това историко-философско проследяване е извършено с цел да се създаде мрежа от понятия и категории, които са релевантни към понятието за личност. В тази връзка аз бих специално тематизирал т.нар. трансхуманизъм.

Чрез историко-философския анализ се открояват основи релевантни на понятието личност категории като индивид, индивидуалност, „Аз”, лице, идентичност, тяло, способности, наративност, способността на личността свободно да се самосъздава, разум и др. Ползотворен момент в този анализ е екзистенциално-антропологичното реконструиране на биографичния опит, което силно резонира с призива за изоставяне на т.нар. „големите разкази” и насочването към една микроскопска оптика към социално-историческите процеси. Достига се до определения на човека като ноетичен-екстаз-в-сътворяващо-общение-със-съществуващото, а личността е дефинирана като екстатично-ноетичен-ипостас-в-сътворяващо-общение-със-съществуващото, които според докторанта са същностни характеристики. Но както други постановки, така и тези са по-скоро постулирани отколкото изведени и в този смисъл са по-скоро фрагмент от българската “мъка” по хайдегериянстване.

Много съществен принос е подчертаването на връзката на антропологията с екологията и като следствие от това е идеята за създаването на една антропологична екология. В това отношение докторантът защитава силната теза, че “Връзката на човека с природния свят в същността си е антропологична.” Подобни постановки силно резонират с революционната енциклика на папа Франциск “Лаудато Си” от 2015 г., в която се защитава не само необходимостта от създаването на т.нар. интегрална етика, но и от радикално реформиране на доминиращия социален ред.

Накратко основният патос и съответно принос на дисертацията е аргументацията на необходимостта от създаването на философия на хуманитарността и филантропията, която по своята ценностна натовареност да е отвъд “духът на свободния пазар” и опитите за решаване на съвременните проблеми чрез технологични подходи, а разгръщането на солидарността с Другия. Наскоро и З. Бауман предложи като решение на съвременната криза изоставяне на практиките, основани на опозицията „Аз-Ние” и акцентирание върху „Ние”. Дори Дж. Сорос през 90-те години на ХХ в. обяви, че пазарният индивидуализъм е новият враг на отвореното общество.

В заключение: докторантът демонстрира, както в дисертацията “Понятието за личност в една антропология на личността”, така и в многобройните научни публикации (които далеч надхвърлят формално необходимите), в участията в конференции, в материалите от неговия блог и др., високи професионални качества, умения за анализ на сложни теоретични и социално-екзистенциални проблеми, богатата философска култура и не на последно място – социална чувствителност и поради това ще гласувам с категоричното “Да” и предлагам на колегите от Научното жури да присъдят на образователната и научна степен „доктор по философия” в направление 2.3. Философия (Философска антропология) на Вихрен Евгениев Митев.

2018-12-06

Димитър Цацов, проф., дфн.